

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
Кафедра соціології

Затверджено

На засіданні кафедри соціології
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.)

Завідувач кафедри _____

д.с.н., проф. Пачковський Ю.Ф.

Силабус з навчальної дисципліни
«Соціологія дитинства»,
що викладається в межах ОПІ Бізнес-соціологія, ОПІ Прикладна
соціологія
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 054 Соціологія

Львів 2024

| | |
|--|--|
| Назва дисципліни | Соціологія дитинства |
| Адреса викладання дисципліни | Львівський національний університет імені Івана Франка Вул. Університетська, 1 Львів 79000, Україна |
| Факультет та кафедра, за якими закріплена дисципліна | Історичний факультет, кафедра соціології |
| Галузь знань, шифр та назва спеціальності | 05 – соціальні та поведінкові науки 054 Соціологія |
| Викладачі дисципліни | Козаченко Ольга Олександрівна, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології |
| Контактна інформація викладачів | olha.kozachenko@lnu.edu.ua Сторінка викладача: https://clio.lnu.edu.ua/employee/kozachenko-o-o Місце знаходження: Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, ауд. 318 |
| Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються | Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через Zoom, Microsoft teams або подібні ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача. |
| Сторінка дисципліни | https://clio.lnu.edu.ua/course/a-sotsiolohiia-dytynstva |
| Інформація про дисципліну | Дисципліна «Соціологія дитинства» є дисципліною вільного вибору студента, розробленою для спеціальності 054 «Соціологія» для освітньо-професійних програм «Прикладна соціологія» та «Бізнес-соціологія», яка викладається у 3 семестрі в обсязі 3 кредити ЄКТС. |
| Коротка анотація дисципліни | Курс розроблено таким чином, щоб учасники мали змогу оволодіти системою теоретичних знань, практичних вмінь та навичок у галузі соціології дитинства |
| Мета та цілі дисципліни | Метою навчальної дисципліни є поглибити знання про теоретичні та емпіричні аспекти дитинства, а також вдосконалити навички проведення соціологічного дослідження, що стосується дітей. Завдання: проаналізувати основні теоретико-методологічні засади вивчення дитинства; з'ясувати основні результати емпіричних досліджень дитинства, що проводилися в Україні; визначити особливості вікових етапів розвитку дітей; вдосконалити навички проведення соціологічного дослідження, що стосується дітей. |
| Література для вивчення дисципліни | Основна література: 1. Волков С., Гаєвська Т., Левчук Я. Дитяча субкультура в Україні: традиції та сучасність (культурологічний контекст): монографія. К.: Інститут культурології НАМ України, 2018. 576 с. URL: https://icr.org.ua/vydannya/knygy/dytyacha-subkultura-v-ukrayini-tradytsiyi-ta-suchasnist-kulturologichnyj-kontekst/ 2. Саніна Т. Соціологія дитинства. URL: https://open.spotify.com/show/71xp1ofEQRcLMg3xmJF0uV 3. Саніна Т. Інституціоналізація соціології дитинства як окремої галузі: міжнародний досвід та Україна. <i>Наукові записки НаУКМА. Соціологія</i> , 6, 2023, С.16–30. URL: https://doi.org/10.18523/2617-9067.2023.6.16-30 Додаткова література: 1. Індекс майбутнього. Індекс дитячого благополуччя. Звіт |

| | |
|--------------------------------------|--|
| | <p>результатів соціологічного дослідження 2023. URL: https://kse.ua/ua/kse-research/indeks-maybutnogo-indeks-dityachogo-blagopoluchchya/</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Скімова М. О. Проблема визначення поняття «ейджизм» у сучасній соціології. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2014. № 4. С. 217–224. 3. Проблеми українських дітей під час війни. Звіт дослідження соціологічної групи Рейтинг. URL: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ucap_children_11_2023_ua.pdf 4. Fargas Malet, M., McSherry, D., Larkin, E., & Robinson, C. Research with children: methodological issues and innovative techniques. <i>Journal of Early Childhood Research</i>, 8(2), 2010. S.175-192. URL: https://doi.org/10.1177/1476718X09345412 5. Filippova O. Sociology of Childhood: Theoretical and Methodological Approaches and Discussions in Western Sociology. <i>Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University</i>. 2019. (999), S.42–47. URL: https://periodicals.karazin.ua/ssms/article/view/13916 6. Макнамара Д. Гра. Спокій. Розвиток. Дніпро. 2021. 272 с. 7. Вступ до раннього втручання. URL: https://www.youtube.com/playlist?list=PL_zDp5rG6Hqsm13qby3Thjyw3coG1b33t <p>Інтернет-джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналітичний центр Cedos. URL: https://cedos.org.ua/ 2. Дослідницька агенція «ФАМА». URL: https://fama.agency/ 3. Інститут соціології НАН України. URL: https://i-soc.com.ua/ 4. Київський міжнародний інститут соціології. URL: https://www.kiis.com.ua/ 5. Незалежний дослідницький цент «Соціоінформ». URL: https://socioinform.com/ 6. Соціологічна група «Рейтинг». URL: https://ratinggroup.ua/ 7. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. URL: https://razumkov.org.ua/ 8. Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва. URL: https://dif.org.ua/ 9. Центр стратегічного планування і розвитку Львова «Інститут міста». URL: https://city-institute.org/ |
| Обсяг курсу | Загальний обсяг 90 академічних годин. 48 годин аудиторних занять. З них 32 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 42 годин самостійної роботи. |
| Очікувані результати навчання | <p>В результаті успішного проходження курсу студент повинен:</p> <p>знати :</p> <ul style="list-style-type: none"> • основні поняття соціології дитинства • основні теоретичні розробки у сфері соціології дитинства • головні тенденції розвитку дитинства в Україні та світі. <p>вміти :</p> <ul style="list-style-type: none"> • здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації з різних джерел, що стосується дитинства • аналізувати вікові особливості розвитку дітей • проводити соціологічне дослідження в сфері дитинства • аналізувати емпіричні дослідження дітей та дитинства |
| Ключові слова | Дитинство, дитина, підліток, шкільний вік, дошкільний вік, вікові групи, |

| | |
|---|--|
| | соціалізація, ейджизм |
| Формат курсу | Очний |
| Теми | Детально див. Додаток «Схему курсу»** |
| Підсумковий контроль, форма | Залік в кінці семестру за підсумками роботи |
| Пререквізити | Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з таких дисциплін: «Якісні соціологічні дослідження», «Кількісні соціологічні дослідження» |
| Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу | Групова робота, дискусія, індивідуальна робота, індивідуальні творчі завдання, «мозкова атака», аналіз випадку, практичне заняття, презентація, самоосвіта, самостійна робота |
| Необхідне обладнання | Комп'ютер/ноутбук/смартфон з доступом до мережі Інтернет |
| Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності) | <p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.</p> <p>Оцінювання знань студентів завершується заліком та проводиться протягом семестру за такими видами робіт:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Активна участь у семінарських/лекційних заняттях – 40 балів 2. Модульна контрольна робота – 20 балів 3. ІНДЗ – 25 балів 4. Групова практична робота – 15 балів <p><i>Принципи оцінювання студента на семінарських/лекційних заняттях:</i></p> <p>Участь студента у семінарському/лекційному занятті та виконання передбачених завдань оцінюється максимально у 5 бали (відповідно до активності та якості участі студента). Якщо студент був відсутній за поважних причин і має відповідний документ, то він може відпрацювати семінарське заняття. Вкінці семестру усі бали додаються і студент може отримати максимум 40 балів за семінарські/лекційні заняття.</p> <p>Студент/ка може отримати додаткові бали під час семестру (максимум 10 балів), доповнюючи формальну освіту неформальним/інформальним навчанням, яке стосується тематики навчальної дисципліни.</p> <p>Зокрема, додаткові бали можуть бути нараховані за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • написання і публікацію наукових тез (максимум 5 балів (підстава для отримання балів – публікація)), • участь у тренінгах, семінарах чи інших заходах, які пов'язані з тематикою навчальної дисципліни (максимум 10 балів (підстава для отримання балів – сертифікат)). <p>Перше індивідуальне науково-дослідне завдання полягатиме в участі студента в соціологічному дослідженні з метою отримання первинних соціологічних даних та їх аналізі (спостереження, інтерв'ю, ФГД тощо).</p> <p>Друге завдання (групове) передбачає розробку елементів соціальної політики в галузі дитинства на основі завдань ініціативи «Громада дружня до дітей та молоді» від ЮНІСЕФ.</p> <p>Академічна доброчесність: очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається «Положенням про забезпечення академічної доброчесності у Львівському національному університеті імені Івана Франка» (https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/reg_academic_virtue.pdf).</p> <p>Очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані</p> |

| | |
|-------------------|---|
| | <p>джерела, фабрикування джерел, втручання в роботу інших студентів становлять, однак не обмежують прикладів можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак цього є підставою для незарахування тієї або іншої роботи студента викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відповідно, жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> |
| Опитування | <p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p> |

Додаток. Схема курсу «Соціологія дитинства»

| Тиж. / год | Тема, план, короткі тези | Форма діяльності (заняття) | Література / Ресурси в інтернеті | Завдання, год. | Термін виконання |
|------------|--|---|---|---|------------------|
| 1/6,5 год. | Тема 1. Вік і вікові групи | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 1-й тиждень |
| 2/4,5 год. | Тема 2. Дитинство: теоретико-методологічні аспекти | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 5 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 2-й тиждень |
| 3/6,5 год. | Тема 3. Дослідження дитинства: методологічні проблеми та техніки | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 4 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 3-й тиждень |
| 4/4,5 год. | Тема 4. Вікові особливості розвитку дітей: від народження до 3 років | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 6, 7 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 4-й тиждень |

| | | | | | |
|------------|--|---|---|---|-------------|
| 5/6,5 год. | Тема 5. Вікові особливості розвитку дітей: криза 3 років | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 6, 7 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 5-й тиждень |
| 6/4,5 год. | Тема 6. Вікові особливості розвитку дітей: 4-6 років | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 6, 7 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 6-й тиждень |
| 7/6,5 год. | Тема 7. Вікові особливості розвитку дітей: молодший шкільний вік | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 6, 7 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 7-й тиждень |
| 8/4,5 год. | Тема 8. Вікові особливості розвитку дітей: підлітковий вік | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 6, 7 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 8-й тиждень |
| 9/6,5 год. | Тема 9. Діти з порушенням розвитку | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 6, 7 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання | 9-й тиждень |

| | | | | | |
|----------------|--|---|---|---|--------------|
| | | | | літератури. | |
| 10/4,5 год. | Тема 10. Емпіричні дослідження дитинства | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 3 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 10-й тиждень |
| 11/6,5 год | Тема 11. Ейджизм | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 2 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 11-й тиждень |
| 12/4,5 год. | Тема 12. Особливості гендерної соціалізації дітей | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 3 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 12-й тиждень |
| 13/6,5 год. | Тема 13. Діти та освітня сфера | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 3 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 13-й тиждень |
| 14/4,5 год. | Тема 14. Діти в контексті формування споживацької культури | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 3 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. | 14-й тиждень |

| | | | | | |
|---------------|----------------------------------|---|---|---|--------------|
| | | | | Опрацювання літератури. | |
| 15/6,5 год. | Тема 15. Дитинство і медіа | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 3 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 2,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 15-й тиждень |
| 16/6,5 год. | Тема 16. Дитинство під час війни | Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. | Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 3 Інтернет-джерела: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 | Самостійна робота – 4,5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури. | 16-й тиждень |
| Разом 90 год. | | 48 год. (32 год лекцій/16 год. семінарських занять) | | 42 год. | |